

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 2Tdo/82/2021
Identifikačné číslo spisu: 4118010683
Dátum vydania rozhodnutia: 13.06.2022
Meno a priezvisko: JUDr. Martin Piovartsy
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2022:4118010683.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu JUDr. Martina Piovartsyho a sudcov JUDr. Petra Paludu a JUDr. Dany Wänkeovej v trestnej veci obvineného R. Q. pre prečin marenia výkonu úradného rozhodnutia podľa § 348 ods. 1 Tr. zák., o dovolaní ministerky spravodlivosti Slovenskej republiky proti rozsudku Okresného súdu Nitra z 27. novembra 2018 sp. zn. 5T/58/2018, podľa § 382a Tr. por., § 386 ods. 1, ods. 2 Tr. por. a § 388 ods. 1 Tr. por. na neverejnom zasadnutí 13. júna 2022 s verejným vyhlásením rozsudku takto

rozhodol:

Rozsudkom Okresného súdu Nitra z 27. novembra 2018 sp. zn. 5T/58/2018, bol z dôvodu uvedeného v § 371 ods. 1 písm. c), písm. d) Tr. por. porušený zákon v ustanoveniach § 37 ods. 1 písm. a) a § 252 ods. 3, ods. 4 Tr. por. v neprospech obvineného R. Q.

Napadnutý rozsudok Okresného súdu Nitra sa zrušuje.

Zrušujú sa aj ďalšie rozhodnutia na zrušené rozhodnutie obsahovo nadväzujúce, ak vzhľadom na zmenu, ku ktorej došlo zrušením, stratili podklad.

Okresnému súdu Nitra sa prikazuje, aby vec v potrebnom rozsahu znovu prerokoval a rozhodol.

Odôvodnenie

Rozsudkom Okresného súdu Nitra z 27. novembra 2018 sp. zn. 5T/58/2018 bol obvinený R. Q. uznaný za vinného zo spáchania prečinu marenia výkonu úradného rozhodnutia podľa § 348 ods. 1 Tr. zák. na tom skutkovom základe, že

dňa 3. februára 2018 v čase asi o 07:44 hod v meste Vráble na Štúrovej ulici viedol osobné motorové vozidlo značky Mercedes Benz ML 400 CDI EČ: N.-V. vo vlastníctve firmy H. V. V. P. V. K., V. XXX/XXX, M., IČO: XX XXX XXX, hoci rozhodnutím Okresného dopravného inšpektorátu, OR PZ Nitra z 20. septembra 2016 č. p. ORPZ-NROD12-554, 719, 760, 766, 831, 1062, 1071/2016-Pr, právoplatným dňa 14. novembra 2016, mu bola uložená aj sankcia zákazu činnosti viesť motorové vozidlá akéhokoľvek druhu na dobu 24 mesiacov.

Podľa § 348 ods. 1, § 36 písm. l), § 37 písm. m) Tr. zák. a s použitím § 38 ods. 2 Tr. zák. bol obvinenému R. Q. uložený nepodmienečný trest odňatia slobody 4 (štyri) mesiace.

Podľa § 48 ods. 2 písm. b) Tr. zák. bol obvinený zaradený do ústavu na výkon trestu odňatia slobody so stredným stupňom stráženia.

Podľa § 61 ods. 1, ods. 2 Tr. zák. mu bol uložený aj trest zákazu činnosti viesť motorové vozidlá akéhokoľvek druhu v cestnej premávke vo výmere 3 (tri) roky.

Proti uvedenému rozsudku okresného súdu a konaniu, ktoré mu predchádzalo podala ministerka spravodlivosti Slovenskej republiky (ďalej len „ministerka spravodlivosti“) na podnet obvineného z dôvodov uvedených v § 371 ods. 1 písm. c), písm. d) Tr. por. dovolanie v jeho prospech z dôvodu porušenia zákona v ustanoveniach § 37 ods. 1 písm. a) a § 252 ods. 3, ods. 4 Tr. por.

Po stručnom zopakovaní priebehu konania a citovaní § 371 ods. 1 písm. c) a § 37 ods. 1 písm. a) Tr. por. dovolateľka pripomenula, že obvinený bol dňa 23. novembra 2018 dodaný do výkonu trestu odňatia slobody v inej trestnej veci, a preto sa nemohol hlavného pojednávania nariadeného na 27. novembra 2018 zúčastniť. Nástupom na výkon trestu tak vznikla súdu povinnosť v zmysle § 37 ods. 1 písm. a) Tr. por. ustanoviť mu obhajcu. K svojej argumentácii podporne uviedla rozsudok najvyššieho súdu z 26. októbra 2016 sp. zn. 3Tdo/50/2016. Nakoľko v tomto prípade nedošlo k ustanoveniu obhajcu, bol podľa jej názoru naplnený dovolací dôvod podľa § 371 ods. 1 písm. c) Tr. por.

Dovolateľka následne citovala ustanovenia § 371 ods. 1 písm. d), § 252 ods. 3 a § 252 ods. 4 Tr. por. s tým, že súd v rozpore so zákonom vykonal hlavné pojednávanie v neprítomnosti obvineného, ktorý sa v tom čase nachádzal vo výkone trestu odňatia slobody v inej veci. Súčasne poukázala, že obvinený nežiadal, aby sa hlavné pojednávanie konalo v jeho neprítomnosti. Tým podľa jej názoru došlo k porušeniu práva obvineného na jeho prítomnosť na hlavnom pojednávaní a obhajovaní sa priamo pred súdom.

Preto navrhla, aby dovolací súd vyslovil, že napadnutým rozsudkom súdu prvého stupňa a konaním, ktoré mu prechádzalo bol porušený zákon v ustanoveniach § 37 ods. 1 písm. a), § 252 ods. 3, ods. 4 Tr. por. v neprospech obvineného. Zároveň tiež navrhla, aby najvyšší súd predmetný rozsudok zrušil a zrušil aj všetky ďalšie rozhodnutia na zrušené rozhodnutie obsahovo nadväzujúce, ak by vzhľadom na zmenu, ku ktorej došlo stratili podklad a okresnému súdu prikázal, aby vec v potrebnom rozsahu znova prerokoval a rozhodol.

V súlade s ustanovením § 376 Tr. por. prvostupňový súd dovolanie obvineného doručil na vyjadrenie stranám, ktoré by mohli byť rozhodnutím o dovolaní priamo dotknuté.

Prokurátor Okresnej prokuratúry Nitra vo svojom vyjadrení po rekapitulácii doterajšieho priebehu konania a citovaní § 34 ods. 7 Tr. por. pripomenul, že obvinený pri výsluchu dňa 17. apríla 2018 bol poučený o doručovaní písomnosti na ním uvedenú adresu, ako aj o oznámení jej zmeny. Ďalej poznamenal, že obvinený prišiel do stretu s Trestným zákonom v 26 prípadoch, čím získal dostatočné skúsenosti. Následne dňa 23. novembra nastúpil do výkonu trestu odňatia slobody, a teda mal v zmysle § 34 ods. 7 Tr. por. oznámiť zmenu adresy na doručovanie písomnosti. Podľa jeho názoru nebolo povinnosťou súdu pri nedoručení predvolania skúmať miesto pobytu a nové miesto na doručovanie písomnosti, nakoľko táto povinnosť nevyplýva zo žiadnych ustanovení Trestného poriadku, a teda postupoval zákonne. V uvedenom prípade išlo o nesplnenie povinností obvineného, čo podľa neho nemožno vykladať ako porušenie zákona zo strany súdu. Poznamenal, že v extrémnom prípade, ak by osoba nastupovala do výkonu trestu práve v čase nariadeného hlavného pojednávania, v evidencii osôb vo výkone trestu by bola nepochybne zaevidovaná po dokončení celého postupu pri nástupe do výkonu trestu, teda až po vykonaní hlavného pojednávania, a preto ani lustrácia súdu tesne pred termínom hlavného pojednávania by nespĺnila účel.

Na základe vyššie uvedeného navrhol, aby najvyšší súd dovolanie podľa § 382 písm. c) Tr. por. odmietol, nakoľko nedošlo k naplneniu dovolacích dôvodov podľa § 371 Tr. por.

Následne bol spis predložený dovolaciemu súdu.

Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd dovolací (§ 377 Tr. por.) posúdil vec najprv v zmysle § 382 Tr. por. a zistil, že dovolanie bolo podané ministerkou spravodlivosti ako oprávnenou osobou podľa § 369 ods. 1 Tr. por., na podnet osoby, ktorej zákon právo na podanie dovolania z dôvodu podľa § 371 ods. 3 Tr. por. nepriznáva, proti rozhodnutiu, proti ktorému je prípustné [§ 368 ods. 2 písm. a) Tr. por.], v zákonnej lehote uvedenej v § 370 ods. 1, ods. 2 Tr. por., s obsahovými náležitosťami podľa § 374 ods. 1 Tr. por. a s uvedením dôvodov dovolania podľa odseku 2 tohto ustanovenia.

Nezistiac dôvody pre odmietnutie dovolania podľa § 382 Tr. por. najvyšší súd viazaný jeho dôvodmi (§ 385 ods. 1 Tr. por.) preskúmal následne zákonnosť a odôvodnenosť výrokov napadnutého rozhodnutia, proti ktorému podal minister spravodlivosti dovolanie, ako aj správnosť postupu konania, ktoré mu predchádzalo, a zistil, že uplatnený dôvod dovolania podľa § 371 ods. 3 Tr. por. je v posudzovanej veci daný.

Podľa § 371 ods. 3 Tr. por. minister spravodlivosti podá dovolanie aj proti právoplatnému rozhodnutiu vychádzajúceho zo skutkového stavu, ktorý bol na základe vykonaných dôkazov v podstatných okolnostiach nesprávne zistený, alebo ak boli pri zisťovaní skutkového stavu závažným spôsobom porušené ustanovenia, ktorými sa má zabezpečiť objasnenie veci.

Z formulácie predmetného ustanovenia Trestného poriadku je zrejmé, že ministerka spravodlivosti má právo podať dovolanie v prospech alebo neprospech obvineného v prípade, ak má pochybnosť, či bol z vykonaných dôkazov dostatočne zistený skutkový stav a rovnako tak, keď dospeje k záveru, že závažným spôsobom boli porušené ustanovenia, ktorými sa má náležite zistiť skutkový stav. Uvedené oprávnenie ministerky spravodlivosti je zároveň obmedzené materiálnou podmienkou, v zmysle ktorej sa tento dovolací dôvod môže použiť iba, ak by to zásadne ovplyvnilo postavenie obvineného (§ 371 ods. 5 Tr. por.).

K tomu je potrebné dodať, že právom ministra spravodlivosti ako dovolateľa síce je napadnúť rozhodnutie pre nesprávne zistenie skutkového stavu a hodnotiť tak rozsah dokazovania alebo namietat' takýmto spôsobom porušenie ustanovení zabezpečujúcich objasnenie veci, avšak ani z ustanovenia § 371 ods. 3 Trestného poriadku nevyplýva jeho neobmedzené právo namietat' hodnotenie vykonaných dôkazov súdom, najmä pokiaľ sa konajúce súdy týmito dôkazmi dôsledne zaoberali. V dovolacom konaní totiž ani za súčasného použitia dovolacieho dôvodu podľa § 371 ods. 3 Trestného poriadku neprichádza do úvahy namietat' hodnotenie dôkazov súdmi, ak je toto založené na prísnom logickom úsudku, ku ktorému konajúce súdy dospeli na podklade starostlivého posúdenia každého vykonaného dôkazu z hľadiska jeho prípustnosti, závažnosti a vierohodnosti. Z uvedeného vyplýva, že dovolací súd na podklade takéhoto dovolania preskúmava hranice dokazovania predmetného trestného činu z hľadiska množstva a kvality dôkazov, avšak samotný rozsah hodnotenia dôkazov skúma iba z aspektov zákonnosti, závažnosti a vierohodnosti (uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo 7. apríla 2014, sp. zn. 1 TdoV 5/2014; podobne uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 15. apríla 2020, sp. zn. 6 Tdo 44/2019). Inak povedané, ustanovenie § 371 ods. 3 Trestného poriadku možno účinne uplatniť len vtedy, ak ide o pochybenie jednoznačné pri hodnotení dôkazov, nemôže ísť o iný názor na hodnotenie dôkazov súdom a dovolateľom (uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 26. júna 2014, sp. zn. 6 Tdo 23/2014; uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 20. februára 2019, sp. zn. 6 Tdo 14/2018).

Podľa § 371 ods. 1 Tr. por. dovolanie možno podať ak:

c) zásadným spôsobom bolo porušené právo na obhajobu,

d) hlavné pojednávanie alebo verejné zasadnutie bolo vykonané v neprítomnosti obvineného, hoci na to neboli splnené zákonné podmienky,

Podľa ustálenej praxe dovolacieho súdu vo vzťahu k výkladu dovolacích dôvodov uvedených v ustanovení § 371 ods. 1 písm. c), písm. d) Tr. por. je potrebné uviesť nasledovné:

Zásadným porušením práva na obhajobu [§ 371 ods. 1 písm. c) Tr. por.] sa rozumie najmä porušenie ustanovení o povinnej obhajobe, teda stav, keď obvinený po určitú časť trestného konania nemal obhajcu napriek tomu, že ho mal mať, a zároveň orgány činné v trestnom konaní alebo súd, v tomto čase skutočne vykonávali úkony trestného konania, ktoré smerovali k vydaniu meritórneho rozhodnutia, ktoré bolo napadnuté dovolaním. Výnimočne môže ísť aj o iné pochybenie súdu alebo orgánov činných v trestnom konaní, v dôsledku ktorého dôjde k odňatiu alebo znemožneniu riadneho uplatnenia procesných práv obvineného. Zároveň je však potrebné zdôrazniť, že nie každé porušenie práva obvineného na obhajobu môže mať za následok konštatovanie naplnenia dovolacieho dôvodu uvedeného v ustanovení § 371 ods. 1 písm. c) Tr. por. Zákon totiž výslovne požaduje, aby išlo o porušenie zásadné. Takéto porušenie musí teda kardinálnym, kľúčovým spôsobom zasiahnuť do možnosti obvineného uplatniť svoje základné právo brániť sa proti tvrdeniam obžaloby. Prípadné porušenie práva na obhajobu, pokiaľ sa zásadným spôsobom neprejaví na postavení obvineného v trestnom konaní, preto samo osebe nezakladá dovolací dôvod podľa § 371 ods. 1 písm. c) Tr. por. Pri posudzovaní, či v tom ktorom prípade bolo zásadným spôsobom porušené právo obvineného na obhajobu, je potrebné vychádzať zo všetkých okolností a špecifik konkrétneho prípadu a tieto individuálne ako aj vo vzájomných súvislostiach vyhodnotiť. Právo na obhajobu treba chápať ako vytvorenie podmienok pre úplné uplatnenie procesných práv obvineného a jeho obhajcu a zákonný postup pri reakcii orgánov činných v trestnom konaní a súdu na uplatnenie každého obhajovacieho práva.

Z dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. d) Tr. por. možno dovolanie podať v prípade, ak v dôsledku nerešpektovania ustanovení zákona o konaní hlavného pojednávania alebo verejného zasadnutia v neprítomnosti obvineného (bez splnenia zákonných podmienok) došlo k závažnému porušeniu práva obvineného zúčastniť sa na konaní pred súdom. Účelom ustanovení upravujúcich prítomnosť obvineného na hlavnom pojednávaní alebo verejnom zasadnutí je zabezpečiť dodržiavanie jeho práv a povinností zakotvených v Trestnom poriadku, a to najmä, že obvinený má právo zúčastniť sa na hlavnom pojednávaní a verejnom zasadnutí o odvolaní, má právo vyjadriť sa ku každému dôkazu, má právo na záverečnú reč a právo posledného slova a v konaní o odvolaní má právo ako posledný predniesť konečný návrh a pod.

Podľa § 37 ods. 1 písm. a) Tr. por. po vznesení obvinenia musí mať obvinený obhajcu už v prípravnom konaní, ak je vo väzbe, vo výkone trestu odňatia slobody alebo na pozorovaní v zdravotníckom ústave.

Podľa § 40 ods. 1 Tr. por. ak obvinený nemá obhajcu v prípade, v ktorom ho musí mať, určí sa mu lehota na zvolenie obhajcu. Ak v tejto lehote nebude obhajca zvolený, musí mu byť obhajca bez meškania ustanovený. Obhajcu ustanoví a ustanovenie obhajcu zruší v prípravnom konaní sudca pre prípravné konanie a v konaní pred súdom predseda senátu prostredníctvom programového prostriedku schváleného ministerstvom spravodlivosti.

Podľa § 252 ods. 3 Tr. por. hlavné pojednávanie v neprítomnosti obžalovaného nemožno konať, ak je vo väzbe alebo vo výkone trestu odňatia slobody alebo ak ide o trestný čin, na ktorý zákon ustanovuje trest odňatia slobody, ktorého horná hranica prevyšuje desať rokov. To neplatí, ak obžalovaný výslovne odmietol účasť na hlavnom pojednávaní alebo výslovne požiadal, aby sa hlavné pojednávanie konalo v jeho neprítomnosti.

Podľa § 252 ods. 4 Tr. por. v prípadoch povinnej obhajoby nemožno konať hlavné pojednávanie bez prítomnosti obhajcu. Ak nejde o prípad povinnej obhajoby a obžalovaný má obhajcu, možno vykonať hlavné pojednávanie v neprítomnosti obhajcu, len ak s tým obžalovaný súhlasí.

Po preskúmaní spisu, najvyšší súd musí prisvedčiť námietkam dovolateľky a konštatovať, že napadnutým rozsudkom okresného súdu a konaním, ktoré mu predchádzalo bol porušený zákon.

Trestné stížanie sa viedlo proti obvinenému pre prečin marenia výkonu úradného rozhodnutia podľa § 348 ods. 1 Tr. zák., preto nešlo o prípad povinnej obhajoby (§ 37 ods. 1 písm. c) Tr. por.). Bolo teda na obvinenom, či si zvolí obhajcu. Povinná obhajoba u menovaného však nastala okamihom jeho nastúpenia do výkonu trestu odňatia slobody v inej jeho trestnej veci (§ 37 ods. 1 písm. a) Tr. por.), k čomu došlo 23. novembra 2018.

Po nastúpení odsúdeného do výkonu trestu odňatia slobody v inej trestnej veci tak u obvineného vznikol dôvod povinnej obhajoby podľa § 37 ods. 1 písm. a) Tr. por. Je síce pravdou, že obvinený do výkonu trestu nastúpil 23. novembra 2018 v inej veci, termín hlavného pojednávania bol určený na 27. novembra 2018, ale nesplnenie povinnosti oznámenia zmeny adresy doručovania písomností obvineným v zmysle § 34 ods. 7 Tr. por. však nekonvalidovalo nezákonný postup súdu. Preto bolo povinnosťou okresného súdu postupovať podľa § 40 ods. 1 Tr. por. a ustanoviť obvinenému obhajcu (primárne si obvinený obhajcu nezvolil). Keďže sa tak nestalo a okresný súd pokračoval v konaní bez obhajcu, došlo tým k zásadnému porušeniu práva obvineného R. Q. na obhajobu a k naplneniu dovolacieho dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. c) Tr. por.

V rámci dovolacieho dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. d) Tr. por. je potrebné uviesť, že z predloženého spisového materiálu najvyšší súd zistil, že obvinený po tom, čo podal odpor voči trestnému rozkazu, bol predvolaný na hlavné pojednávanie stanovené na 27. novembra 2018. Z doručenky (č. l. 64) je zrejmé, že obvinený predvolanie na verejné zasadnutie prevzal dňa 13. októbra 2018.

Obvinený sa na hlavnom pojednávaní nezúčastnil, pričom súd vykonal hlavné pojednávanie v jeho neprítomnosti dôvodiac ustanoveniami § 252 ods. 2, ods. 3 Tr. por. (č. l. 121 spisu).

Obvinený v čase konania hlavného pojednávania pred okresným súdom však bol vo výkone trestu odňatia slobody, nemal obhajcu, hoci ho musel mať a nevyužil možnosti uvedené v ustanovení § 252 ods. 3 druhej vety Tr. por. Preto okresný súd za daných okolností nemohol vykonať hlavné pojednávanie v neprítomnosti obvineného a napokon ani v neprítomnosti obhajcu. Keďže sa tak stalo, okresný súd tým, že 27. novembra 2018 vykonal verejné zasadnutie v neprítomnosti obvineného R. Q. a jeho obhajcu, porušil ustanovenie § 252 ods. 3, ods. 4 Tr. por., čím došlo k naplneniu dovolacieho dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. d) Tr. por.

Na podklade týchto úvah Najvyšší súd Slovenskej republiky rozhodol tak, ako je uvedené vo výrokovej časti tohto uznesenia.

Uznesenie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v pomere hlasov 3:0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu opravný prostriedok nie je prípustný.